

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ХАЛҚ ТАЪЛИМИ ВАЗИРЛИГИ

**“ЁШ ФОТО-КИНОҲАВАСКОР”
ТЎГАРАК ДАСТУРИ**

ТОШКЕНТ – 2012

“Ёш фото-киноҳаваскор” тўғарак дастури Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлигининг 2011 йил 31 март “Мактабдан ташқари таълимга қўйилган Давлат талабларини тасдиқлаш тўғрисида”ги 69-сонли буйруғи асосида қайта ишлаб чиқилди.

Муаллифлар: **У.Холмирзаев** - Республика ўқувчилар техник ижодиёт маркази тўғарак раҳбари

Л.Тўхтаева - Республика ўқувчилар техник ижодиёт маркази раҳбар ўринбосари

Н.Т.Исламова - Тошкент шаҳар ўқувчи-ёшлар техник ижодиёти маркази раҳбар ўринбосари

Такризчилар: **К.Рустамий** – Республика ўқувчилар техник ижодиёт маркази тўғарак раҳбари

Н.А.Зокиров- Тошкент маданият коллежи “КТО” кафедра мудири

З.Сангирова - Республика таълим маркази “Табиий ва аниқ фанлар” бўлими услубчиси

Ушбу ўқув дастури Республика таълим маркази ҳузуридаги Маънавий-маърифий ишлар бўйича Илмий методик кенгашининг 2012 йил _____ даги ____-сонли йиғилиш қарори билан фойдаланишга тавсия этилди.

“Ёш фото-киноҳаваскор” тўғарак ДАСТУРИ

КИРИШ

Юртимизда истиқлол шамоли уфуриб турибди – Ўзбекистон мустақил давлат сифатида жаҳонга танилди. Тилимиз, санъатимиз, маданиятимизга ҳурмат, эътибор ортиб бораяпти. Ана шу ютуқларимизни тарихга муҳрлаш учун фотография ва кинематографияга юзланамиз.

Бугунги воқеликни келажак авлодга етказишда фотография ва кинематографиянинг аҳамияти катта. Фотография дақиқанинг мингдан бир улуши оралиғидаги воқеликни ўзида акс эттирса, кинематография узоқ муддатли воқеликни ўзида мужассам этади.

Фотосурат ва кинофильмлар ёрдамида бир неча ўн йиллар илгари содир бўлган тарихий воқеалар, учрашувлар, илм-фан ютуқлари коинот ва жамиятда юз берган оламшумул воқеалар ҳақида тушунчага эга бўламиз.

Кино-фото тасвирнинг томошабинга нисбатан таъсир даражасини ошира олиш кино-фотоҳаваскорнинг фақат малакасигагина эмас, унинг фикр доирасининг кенглигига, воқеликка муносабатига, тасвирга туширишда керакли нуқталарни тез топа олишга, ўзининг маънавий етуклигига ҳам боғлиқ. Кино-фотоҳаваскорда шу жиҳатлар мужассам бўлсагина, тасвир жонли ва тарихий бўлиб қолади ҳамда эл назарига тушади.

Тўғаракнинг мақсади - ўқувчиларга қўшимча касб-хунар ўргатиш, касбий йўналиш бериш билан бирга, уларнинг бўш вақтларини тўғри, унумли ташкил этиш, болаларни замонавий фото ва кино-видео қурилмалари билан таништириш ва уларда ишлаш кўникмаларини шакллантиришдир.

Тўғаракнинг вазифаси - ўқувчиларга расмга олишнинг сирларини, кино санъатининг ривожланиш тарихини, суратга олиш босқичларини ўргатиш ва актёрлик кўникмалари, сахна усталиги, режессёрлик ва операторлик санъати, фото ва видео суратга олиш технологик жараёнларини ўргатади.

“Ёш фото-киноҳаваскор” тўғарагига 13-16 ёшли ўқувчилар қабул қилинади.

“Ёш фото-киноҳаваскор” тўғарагининг ўқув дастури икки йилга мўлжалланган.

“Ёш фото-киноҳаваскор” тўғарак қатнашчилари қуйидагиларни билиши керак:

бадий кино ва фото йўналишининг тарихини;
кино ва фотонинг кашф этилиш тарихини;
жаҳон кинематографиясининг ихтирочилари ҳақида билимга эга бўлишни;
дастлабки кенг экранли кино, бадий кино тарихини;
видеоаппаратура ва видеокамераларнинг турларини;
кинотасмада овоз ва тасвир акс этган воқеаларни плёнкага туширишни;
видео ва фотоаппаратлар ёрдамида ўз ғоя ва фикрларини илгари сурган ҳолда турли манзараларни тасвирга олишни;

рангли фотони юзага келишини;
сценарий ёзишни;
суратга олиш тарихи билан танишишни;
янги русумдаги фотоаппаратуралар билан танишишни;
рақамли фотоаппаратларнинг тузилишини;
суратга олиш жараёнини ўрганишни;
суратга олиш қоидаларини амалиётга тадбиқ қилишни;
техника жиҳозларини бошқаришни

Қуйидаги кўникмаларга эга бўлиши керак:

олдинги тасвирга олинган сахнани қидириш (қидирув камераси);
соф монтаж билан тасвирга олиш;
сахналарни ортидан ёритиб тасвирга олиш;
қоронғуда тасвирга олиш;
макрофункция билан тасвирга олиш;
тез ҳаракатланувчи объектларни тасвирга олиш;
тасвирга олинаётган объектни атроф ва фондан кескин ажратиш;
қоронғу сахналарни катта равшанлик билан тасвирга олиш;
изоҳлаш, қайта кўриш.

Қуйидаги малакаларни эгаллаши лозим:

фото ва видеолавҳаларни монтаж қилиш;
фильм ва сурат тайёрлаш;
ҳужжатли фильмлар яратиш устида ишлаш;
компьютердаги янги дастурлар орқали ишлаш; (Photoshop, Corel Draw)
инсон қиёфасига, табиат манзарасига, предметларнинг ташқи
кўринишига, компьютер графикасидан фойдаланган ҳолда ишлов бериш;
фотоаппаратдан фойдаланиш;
ўзгарувчан ток адапторидан фойдаланиш;
вақтни кўйиш, санани кўйиш, тасвирга тушириш вақтида соат вақтини
ёзиб бориш;
турли ўлчамдаги суратга олиш.

**“Ёш киноҳаваскор” тўғарагининг биринчи ўқув йили учун
ДАСТУРИ**

№	Машғулот мавзулари	Соатлар		
		Назарий	Амалий	Жами
1	Кириш	1	-	1
	Тўғаракнинг мақсад ва вазифалари	1	-	1
	Техника ҳавфсизлиги қоидалари	1	-	1
2	Дунё киноматографияси ва унинг ривожланиш тарихи	6	9	15
3	Видео камера билан танишув. Видео камера ва унинг турлари	3	-	3
4	Портатив (ихчам) батареяли ток манбаидан фойдаланиш	3	3	6
5	Ўзгарувчан ток адаптеридан ёки автомобил учун батарея шнуридан фойдаланиш	3	3	6
6	Соатни тўғрилаш	-	3	3
7	Окуляр корректорини созлаш	-	3	3
8	Видеоискатель (Тасвир қидиргич)	-	3	3
9	МТНИ -1	3	-	3
10	Видеокамерани тозалаш	-	3	3
11	Маҳкамланувчи тасмани созлаш	-	3	3
12	Елкага осиш тасмасини улаш	-	6	6
13	Плёнка ҳисоблагич индикацияларидан фойдаланиш	-	3	3
14	On-Scren дисплей функцияларини ишлатиш	-	3	3
15	Индекс сигналлари (VISS)	3	3	6
16	Тасвирга олиш учун киноаппаратини тутиб туриш	-	3	3
17	Тасвирга олиш	-	3	3
18	Ёзиб олинган сахнани текшириш	3	3	6
19	Олдинги ёзиб олинган сахнани қидириш (қидириш камераси)	-	3	3
20	Соф монтаж билан тасвирга олиш.	-	3	3
21	Яқинлашиш-узоқлашиш функцияси билан тасвирга олиш	-	3	3
22	Қотириб қўйиш функцияси (Fade) билан тасвирга олиш	-	3	3
23	МТНИ -2	3	-	3
24	Қотириб қўйиш, рақамли функция билан тасвирга олиш	3	3	6
25	Сахнани ортидан ёритиб тасвирга олиш	-	3	3
26	Қоронғида тасвирга олиш	3	3	6
27	Макрофункция билан тасвирга олиш	-	3	3
28	Сахна нутқи 1.Нутқ техникасини эгаллаш	3	3	6

	2.Монолог	-	3	3
	3.Диалог	-	3	3
	4.Монолог ўқиш	-	3	3
	5.Диалог ўқиш	-	3	3
29	1.Суратга олиш жараёнининг техник услублари тушунчаси ва уларни ўрганиш	-	3	3
	3.Ракурс	-	3	3
	4. Режа	-	3	3
	5.Дубляж	-	3	3
	6.Овоз бериш.	-	3	3
30	1.Кинематографик жараёнда касб тушунчаси. Режиссёрлик моҳирлиги	-	3	3
	3. Операторлик моҳирлиги	-	3	3
	4. Постановкалар усуллари	-	3	3
	5. Оператор ишининг техник услублари	-	3	3
31	Видеоматериални компьютерда қайта ишлаш.	1	2	3
	1.Видеосюжетларни монтаж қилиш.	-	3	3
	2.Муסיқали безаш	-	3	3
	3.Титр ва видеоматериални график қайта ишлаш	-	3	3
32	МТНИ -3	3	-	3
33	Кинематографнинг жанрли хусусиятлари:			
	1.Турли кинематограф йўналишлари ҳақида тушунча	3	-	3
	2. Мелодрама	-	3	3
	3.Комедия	-	3	3
	4.Триллёр	-	3	3
	5.Тарихий фильмлар ва ҳ.к.	-	3	3
34	Видеосюжетлар яратиш.			
	Видеороликларни саҳналаштириш.	-	3	3
	1. Видеороликларни саҳналаштириш асослари			
	2. 1,2,3 дақиқали видеороликларни саҳналаштириш ва яратиш	3	3	6
	5. Суратга олинган видеоматериал таҳлили	-	6	6
35	Видеостудияларга, кино ва театр намоишларига саёҳат.	-	3	3
	1. Қўрилган материаллар таҳлили	-	3	3
	2. Бўлажак суратга олинадиган фильмлар учун мавзу ва материаллар танлаш.	-	3	3
36	Суратга олинган видео лавҳалар танлови	-	3	3
37	МТНИ -4	3	-	3
	Жами	52	164	216

1. Кириш. Тўғаракнинг мақсад ва вазифалари. Техника ҳавфсизлиги қоидалари.

Мустақиллик мавзусида суҳбат. Тўғарак машғулотлари жараёнида техника ҳавфсизлиги ҳамда санитария-гигиена қоидаларига риоя этиш. Тўғаракдаги электр қурилмалари билан ишлаш эҳтиёткорлик чоралари билан таништириш. Тўғарак машғулотларида ёнғин ҳавфсизлигига риоя этиш қоидалари. Тўғаракка қатнашда кўчада йўл ҳаракати қоидаларига амал қилиш асослари.

2. Дунё киноматографияси ва унинг ривожланиш тарихи.

Дунё киноматографиясининг пайдо бўлиши, тарихи ва ривожланиши. Дунё киноматографияси ривожланиши тенденцияси аспектлари. Дастлабки кенг экранли кино. Дунё киносининг ҳозирги замон хусусиятлари ва жанр мавзулари.

Амалий машғулотлар: Кинофильмлар намоёйиши ва таҳлили.

3. Видеокамера билан танишув ва уларнинг турлари.

Видеоаппаратура билан танишиш, камера, ёритиш қурилмаси, монтаж столи. Видеосуратга туширишнинг технологик усуллари, режа, ракурс, кадр.

4. Портатив (ихчам) батареяли ток манбаидан фойдаланиш.

Ихчам батареяли ток манбаини зарядлаш.

Амалий машғулотлар: Ихчам батареяли ток манбаи ва ўзгарувчан ток адаптерини бир-бирига улаш. Зарядлаш индексининг лампаси. Ишлаш вақти. Ўзгарувчан ток адаптери ток манбаи кабелини тармоқлаш, ўзгарувчан ток адаптерини ёқиш.

5. Ўзгарувчан ток адаптеридан ёки автомобил учун батарея шнуридан фойдаланиш.

Ўзгарувчан ток адаптери ҳақида маълумот. Ундан фойдаланиш усуллари.

Амалий машғулотлар: Ўзгарувчан ток адаптеридан фойдаланиш. Доимий ток кабелини киноаппаратнинг доимий ток уяси (розетка)га улаш. Кабелнинг бошқа томонини ўзгарувчан ток адаптерининг ўзгармас ток уяси (розетка)га улаш. Ўзгарувчан ток адаптерининг асосий шнурини тармоққа улаш

6. Соатни созлаш.

Амалий машғулотлар: Киноаппарат хотирасида сана ва вақтни сақлаш учун зарур бўлган зарядланувчи литийли батарея. Киноаппаратни ўзгарувчан ток адаптерига улаш.

7. Окуляр корректор (ростлагич)ини созлаш.

Амалий машғулотлар: Киноаппаратни ёқиш, окуляр ростлагич созлагичини видеоқидиргичдаги индикацияси. Окуляр ростлагични бошқариш ёрдамида окулярни созлаш.

8. Видеоискатель (Тасвир қидиргич).

Амалий машғулотлар: Видеоқидиргични тасвирга тушириш ҳолатига қўйиш, видеоқидиргични окуляр қалпоқчасини буриш, видеоқидиргичнинг бурчак қисмини буриш, видеоқидиргичда тасвирни кўриш.

9. МТНН-1.

1-8 мавзулар бўйича ўқувчиларнинг эгаллаган билим, кўникма ва малакалари даражасини аниқлаш.

10. Видеокамерани тозалаш.

Амалий машғулотлар: Окуляр қалпоқчасини бўшатиш, чангни чўтка ёрдамида кетказиш, окуляр қалпоқчасини бураб қўйиш, линзаларни фақатгина махсус чўтка билан тозалаш (фотоаппарат учун ишлатиладиган чўтка) ёки линзаларни тозалаш учун махсус салфеткалардан фойдаланиб артиш.

11. Маҳкамланувчи тасмани созлаш.

Амалий машғулотлар: Сиқиб турувчи тасма узунлигини созлаш. Ёпишқоқ тасмани ажратиш (ечиш). Узунликни кўл ўлчамига мос қилиб созлаш. Ёпишқоқ тасмани боғлаш (ёпиштириш).

12. Елка тасмасини улаш.

Амалий машғулотлар: Елка тасмасини улаш. Елка тасмаси учини пухта маҳкамлаш. Видеокассетани киритиш.

13. Плёнка ҳисоблагич индикацияларидан фойдаланиш.

Амалий машғулотлар: Плёнка ҳисоблагич индикациялари. Вақтни сайқаллаш индикациясини дисплейда пайдо бўлиши. Вақтни сайқаллаш ҳисоблагичи.

14. ON – SCREEN дисплей функциясидан фойдаланиш.

Амалий машғулотлар: Видеоқидиргичдаги индикацияларни ўчириш. Эҳтиёткорлик индикацияси ва сигнал индикациялари.

15. Индекс сигналлари (viss).

Индекс сигналлари VHS. Индекс Қидириш ёки Интросканерлаш функцияси. Видеокассетали магнитофонда лентани қўйиш.

Амалий машғулотлар: Индекс сигналининг автоматик тарзда ёзилиши. Тасвирга тушириш.

16. Тасвирга олиш учун киноаппаратни тутиб туриш.

Амалий машғулотлар: Тасвирга тушириш тартиблари. Нормал тасвирга тушириш.

17. Тасвирга олиш.

Амалий машғулотлар: Ихчам батареяли ток манбаини қўйиш. Киноаппаратни ёқиш. Кассетани қўйиш. Тасвирга олиш.

18. Ёзиб олинган сахнани текшириш.

Амалий машғулотлар: Тасвирга туширишни тўхтатиш. Видеоқидиргичда “СНК” индикациясини ёниши. Ёзиб олинган охириги сахнани текшириш.

19. Олдинги тасвирга олинган сахнани қидириш (қидирув камераси).

Амалий машғулотлар: Аввал ёзиб олинган жойни қидириш тартиблари.

20. Соф монтаж билан тасвирга тушириш.

Амалий машғулотлар: Аввал ёзиб олинган ва янги сахналар орасида силлиқ ўтишга имкон берувчи функция ҳақида. Киноаппаратни ёқиш. Янги сахнани тасвирга тушириш.

21. Яқинлаштириш-узоқлаштириш функцияси билан тасвирга тушириш.

Амалий машғулотлар: Кучли яқинлаштириш-узоқлаштиришдан фойдаланиш. Яқинлаштириш-узоқлаштириш функцияси. Синов тарзидаги яқинлаштириш-узоқлаштиришлар.

22. Қотириб қўйиш функцияси билан тасвирга тушириш.

Амалий машғулотлар: Қотириб қўйиш функцияси. Тасвирнинг қотиб қолишдан нормал қотириб қўйиш функцияси ёрдамида чиқиш. Сахнадан-сахнага силлиқ ўтиш. Тасвирнинг қора бўлиб қотиб қолиши. Сахна ёки фильмга якун ясаш.

23. МТНИ-2.

10-22 мавзулар бўйича ўқувчиларнинг эгаллаган билим, кўникма ва малакалари даражасини аниқлаш.

24. Қотириб қўйиш рақамли функцияси билан ишлаш.

Тасвирнинг қорадан қотиб қолишдан, қотириб қўйишнинг рақамли функцияси ёрдамида чиқиш. Фильмдаги вақт кетма-кетлигига кирмайдиган сахналарни қўйиш.

25. Сахналарни ортидан ёритиб тасвирга тушириш.

Амалий машғулотлар: {BLC} тугмачаси. Сахнани ортдан ёритиб тасвирга тушириш. Объектларни ортдан ёритиб тасвирга туширишда эҳтиёткорлик чоралари.

26. Қоронғида тасвирга олиш.

Амалий машғулотлар:. Юқори сезгирлик функцияси. {DIGIAL} переключателини “ON” ҳолатига ўтказиш. {GAIN-UP} тугмачасини босиш. {GAIN-UP} тугмачасини қайта босиш.

27. Макрофункция билан тасвирга тушириш.

Амалий машғулотлар:. Макрофункция ёрдамида жуда кичик предметларни, фотографияларни, босма материалларни ва бошқа кичик нарсаларни суратга олиш.

28. Саҳна нутқи.

Нутқ техникасини эгаллаш. Монолог, диалог. Киноматографияда монолог, диалогларни ўрганиш. Классик асарларни амалий ўқиш, видеофильмни суратга тушириш режаси ва ракурсини аниқлаш.

Амалий машғулотлар:. Диалог ва монологлар ўқиш.

29. Суратга олиш жараёнининг техник услублари, тушунчаси ва уларни ўрганиш.

Амалий машғулотлар:. Видеосуратга туширишнинг технологик усуллари, режа, ракурс, кадрда ишлаш малака кўникмаларини ривожлантириш.

30. Киноматографик жараёнида касб тушунчаси.

Амалий машғулотлар:. Режиссура, операторлик ва актёрлик маҳоратини ўрганиш. Касбнинг асосий мезонлари, кўникмалари, хусусиятлари ҳамда касбий талаблари.

31. Видеоматериални компьютерда қайта ишлаш.

Амалий машғулотлар: Видеомонтаж учун ишлатиладиган дастурлар ва улар билан ишлашни ўрганиш. Улардан амалда фойдаланиш. Видеоматериалга мусикий безак бериш, уларни танлашда ижодий ёндашиш.

32. МТНИ-3.

24-31 мавзулар бўйича ўқувчиларнинг эгаллаган билим, кўникма ва малакалари даражасини аниқлаш.

33. Киноматографнинг жанрли хусусиятлари.

Амалий машғулотлар: Кино жанрлари. Уларнинг ўзига хос хусусиятларини ўрганиш, жанр персонажларининг характер ва образлари. Турли киноматограф йўналишлари ҳақида тушунча: мелодрама, комедия, триллер, тарихий фильмлар.

34. Видеосюжетлар яратиш. Видеороликларни сахналаштириш.

Амалий машғулотлар:. 1-3 дақиқага давомийликдаги видеороликлар постановкаси. Сценарий, кадрга бўлиш, суратга тушириш ва роликлар монтажи.

35.Видеостудияларга, кино ва театрларга саёҳат.

Амалий машғулотлар: Шаҳар кино-театрларида намоиш этилаётган бадиий фильмлар ва театрларга ташриф буюриш.

36. Суратга олинган видео лавҳалар танлови.

Амалий машғулотлар: Тўғарак аъзоларининг суратга олган видеоматериалларини томоша қилиш. Таҳлил қилиш ва баҳолаш. Йил давомида эгалланган билим ва кўникмалар бўйича тест синовлари. Ёзги давр учун тавсиялар бериш.

37. МТНИ-4.

33-36 мавзулар бўйича ўқувчиларнинг эгаллаган билим, кўникма ва малакалари даражасини аниқлаш.

“Ёш киноҳаваскор” тўғарагининг иккинчи ўқув йили учун Д А С Т У Р И

№	Машғулот мавзулари	Соатлар		
		назарий	амалий	жами
1	Кириш	1	-	1
	Тўғаракнинг мақсад ва вазифалари	1	-	1
	Техника ҳавфсизлиги қоидалари	1	-	1
2	Ўзбекистон киноматографияси ва унинг ривожланиш тарихи	3	3	6
	1. Ўзбек киноматографиясининг пайдо бўлиши	3	3	6
	2. Ўзбек киноматографиясининг ривожланиши	3	3	6
	3. Ҳозирги замон ўзбек киноматографияси	3	3	6
3	Драматик рол тушунчаси:	3	6	9
	1. Актёрлик кўникмалари ва сахна моҳирлиги асослари	-	6	6
4	МТНИ-1	3	-	3
5	Драматик рол тушунчаси:			
	2. Киноматографияда диалог тушунчалари	3	3	6
	3. Киноматографияда монолог тушунчалари	3	3	6
6	Режиссёрлик, актёрлик маҳорати ва операторлик санъати кўникмаларини амалда ўрганиш.	-	6	6
	1. Режиссёрлик санъати кўникмалари	-	3	3
	2. Операторлик санъати кўникмалари	-	3	3
	3. Қисқа метражли бадиий видеороликни сценарийлаш	3	3	6

	4. Қисқа метражли бадиий видеороликларни суратга олиш	-	3	3
	5. Актёрлик маҳорати кўникмаларини ўрганиш.	3	3	6
7	Суратга тушириш жараёнининг технологик усуллари:	-	3	3
	1. Видеосюжетларни монтаж қилиш ва овоз бериш бўйича амалий машғулотлар	3	3	6
8	МТНИ-2	3	-	3
9	Суратга тушириш жараёнининг технологик усуллари: 2. Операторлик ва актёрлик маҳорати, профессионал кўникмаларини амалда қўллаш	3	3	6
10	Видеосюжетларни суратга олиш:	3	6	9
	1.Ўқув фильмларини яратиш	3	6	9
	2.Шаҳар ҳаётидан сюжетлар суратга тушириш	-	3	3
	3. Эркин мавзудаги видеосюжетларни суратга олиш:	3	6	9
	а) болалар ҳаёти	3	6	9
	б) мусобақалар жараёни	-	3	3
	в) маросим сахналари	3	3	6
11	Ҳозирги замон киноматографиясининг жанр хусусиятларини ўрганиш. Компьютер анимацияси билан танишиш:	3	3	6
	1. Турли жанр хусусиятларини ўрганиш	-	3	3
	2. Ҳозирги замон киноматографиясининг жанр хусусиятларини ўрганиш	-	3	3
	3. Компьютер анимацияси билан танишиш	3	3	6
12	МТНИ-3	3	-	3
13	Видеоформатлар турлари ва суратга олиш жараёнининг технологик томонлари.	3	3	6
	1.Видеоформатлар турлари	3	6	9
	2.Суратга олиш жараёнининг технологик томонлари.	3	6	9
	3.Киноматографиядаги ҳозирги замон тенденцияларнинг техник тавсифлари	-	6	6
14	Видеостудияларга, кино ва театр намоёйишларига саёхат	-	3	3
	1. Кўрилган материаллар таҳлили	-	3	3
	2. Бўлажак суратга олинадиган фильмлар учун мавзу ва материалларни танлаш	-	3	3
15	Суратга олинган видеофильмлар танлови	-	3	3
16	МТНИ-4	3	-	3
	Жами	78	138	216

1. Кириш. Тўғаракнинг мақсад ва вазифалари. Техника ҳавфсизлиги қоидалари.

Мустақиллик мавзусида суҳбат. Тўғаракдаги электр қурилмалари билан ишлаш эҳтиёткорлик чоралари билан таништириш. Машғулотлар жараёнида техник ҳавфсизлик ва санитария-гигиена қоидаларига риоя этиш. Тўғаракнинг ўқув йилидаги иш режаси билан таништириш.

2. Ўзбекистон киноматографияси ва унинг ривожланиш тарихи.

Ўзбекистон киноматографиясининг пайдо бўлиши, шаклланиши ва ривожланиши билан танишиш. Ўзбекистон киноматография арбоблари ижодини ўрганиш.

3. 5. Драматик рол тушунчаси.

Монолог ва диалог тушунчаси. Нуқт техникаси асосларини ўрганиш.

Амалий машғулотлар: Саҳна усталиги бўйича амалий машғулотлар.

4. МТНИ-1.

1-3 мавзулар бўйича ўқувчиларнинг эгаллаган билим, кўникма ва малакалари даражасини аниқлаш.

6. Режиссёрлик, актёрлик маҳорати ва операторлик санъати.

Киноматографик жараёнда касб тушунчаси. Видеофильмларни саҳналаштириш, суратга олиш ва бадиий хусусиятлари.

Амалий машғулотлар: Суратга олишда қатнашадиган ҳар бир мутахассиснинг касбий хусусиятларини ўрганиш. Режиссура, операторлик ва актёрлик моҳирлигини ўрганиш. Касбнинг асосий мезонлари, кўникмалари, хусусиятлари ҳамда касбий талаблари.

7. 9. Суратга тушириш жараёнларининг технологик усуллари.

Видеоматериалларни монтаж, дубляж қилиш, унга овоз бериш. Видеоматериални қайта ишлаш учун фойдаланадиган компьютер дастурлари.

Амалий машғулотлар: Суратга олинган материалга мусиқа танлаш кўникмалари. Ролларни дубляж қилишнинг ўзига хос хусусиятлари.

8. МТНИ-2.

5-7 мавзулар бўйича ўқувчиларнинг эгаллаган билим, кўникма ва малакалари даражасини аниқлаш.

10. Видеосюжетларни суратга олиш.

Амалий машғулотлар: Фильмлар яратиш ҳамда сценарий яратилишидан фильмни тўла қайта ишлашгача бўлган жараён. Турли мавзулардаги топшириқлар бўйича видеофильмлар яратиш.

11. Ҳозирги замон киноматографиясининг жанр хусусиятларини ўрганиш. Компьютер анимацияси билан танишиш.

Киноматография жанрлари ҳақида тушунча.

Амалий машғулотлар: Киноматография жанрларининг ўзига хос хусусияларини ўрганиш, жанр персонажлари характер ва образлари. Турли киноматография йўналишлари ҳақида тушунча: драма, трагедия, мелодрама, комедия, триллер, тарихий ва мусикали фильмлар. Кинодаги ҳозирги замон жанрларини ўрганиш. Анимация ва мультипликация.

12. МТНИ-3.

9-11 мавзулар бўйича ўқувчиларнинг эгаллаган билим, кўникма ва малакалари даражасини аниқлаш.

13. Видеоформатлар турлари ва суратга олиш жараёнининг технологик томонлари.

Кино ва видеотехникадаги ҳозирги замон техник тенденцияларнинг тавсифлари.

Амалий машғулотлар: Кинодаги ҳозирги замон технологиясининг имкониятлари. Рақамли технологиялар ва 3D анимация.

14. Видео студияларга, кино ва театр намоишларига саёҳат.

Амалий машғулотлар: Шаҳар кино-театрларида намоиш этилаётган бадиий фильмлар ва театр намоишларига иштирок этиш. Амалий кўникмаларни эгаллаш.

15. Суратга олинган видеофильмлар танлови.

Тўғарак аъзоларининг суратга олган видеофильмлари, сахна кўринишларини томоша қилиш, баҳолаш.

16. МТНИ-4.

13-15 мавзулар бўйича ўқувчиларнинг эгаллаган билим, кўникма ва малакалари даражасини аниқлаш.

**“Ёш фотоҳаваскор” тўғарагининг биринчи ўқув йили учун
Д А С Т У Р И**

№	Машғулот мавзулари	Соатлар		
		Назарий	Амалий	Жами
1	Кириш	1	-	1
	Тўғаракнинг мақсад ва вазифалари	1	-	1
2	Техника хавфсизлиги қоидалари	1	-	1
3	Фотографиянинг фан ва техникада ишлатилиши	3	6	9
4	Фотоаппарат қисмлари	3	15	18
5	Фотоҳаваскорлар учун керак бўладиган ашёлар ва уларнинг ишлатилиши	3	9	12
6	МТНИ-1	3	-	3
7	Фотоматериаллар ва уларнинг хусусиятлари	3	15	18
8	Фототасмалар	3	-	3
9	Фотокимёвий эритмалар	3	12	15
10	Суратни ишлаш технологияси	3	9	12
11	МТНИ-2	3	-	3
12	Кадр танлаш	3	6	9
13	Еруғлик ва ёритиш усуллари	3	9	12
14	Видержка ҳақида умумий тушунча	3	9	12
15	Объективлар	3	9	12
16	Негатив. Позитив	3	6	9
17	Негатив архив жамлаш	3	-	3
18	Суратга олиш тажрибаси	3	6	9
19	Равшанлик	-	6	6
20	МТНИ-3	3	-	3
21	Фотокатталаштиргич (фотоувеличитель)	3	3	6
22	Кичик форматдаги камералар	3	15	18
23	Очиқ ҳавода суратга олиш	3	15	18
24	МТНИ-4	3	-	3
Жами:		66	150	216

1. Кириш. Тўғаракнинг мақсад ва вазифалари.

Мустақиллик мавзусида суҳбат. Тўғаракнинг мақсад ва вазифалари. Болаларни йил давомида ўтиладиган ўқув материаллари билан таништириш ва тушунтириш. Фотографияни ўрганишдан мақсад. Фотографиянинг тарихи.

2. Техника ҳавфсизлиги қоидалари.

Суратни ишлашда кимёвий моддалар билан ишлаш жараёнида техник хавфсизлик ҳамда санитария-гигиена қоидаларига амал қилиш. Тўғаракдаги

электр қурилмалари билан ишлашда эҳтиёткорлик чоралари билан таништириш.

3. Фотографиянинг фан ва техникада ишлатилиши.

Фотографиянинг бугунги кундаги аҳамияти. Фотография тарихидаги кашфиётлар.

4. Фотоаппарат қисмлари.

Камера ҳақида маълумот.

Амалий машғулотлар: Фотообъектив турлари. Затвор қисмлари. Равшанликка тўғрилаш механизмлари. Видеоқидирув (видеоискатель)

5. Фотоҳаваскорлар учун керак бўладиган яроғлар ва уларни тузилиши ҳамда ишлатилиши.

Штатив тузилиши.

Амалий машғулотлар: Яқинлаштирувчи халқалар. Ёруғ тўсгич ёки блинда. Вақт кўрсатгич ёки реле. Фотобачок. Электр қуритгич. Фотокатталаштиргич.

6. МТНИ-1.

1-5 мавзулар бўйича ўқувчиларнинг эгаллаган билим, кўникма ва малакалари даражасини аниқлаш.

7. Фотоматериаллар ва уларнинг хусусиятлари.

Фотоматериаллар ҳақида тушунча бериш. Фотоматериалларнинг хусусиятлари.

Амалий машғулотлар: Фототасмалар. Фотопластинкалар. Фотоқоғозлар.

8. Фототасмалар.

Энсиз фототасмалар. Энли фототасмалар.

9. Фотокимёвий эритмалар.

Фотокимёвий эритмалар ва уларнинг вазифалари.

Амалий машғулотлар: Проявитель. Фиксаж.

10. Сурат ишлаш технологияси.

Сурат ишлаш технологияси.

Амалий машғулотлар: Фотолаборатория. Фотокатталаштиргич.

11. МТНИ-2.

7-10 мавзулар бўйича ўқувчиларнинг эгаллаган билим, кўникма ва малакалари даражасини аниқлаш.

12. Кадр танлаш.

Кадр танлаш. Кадр танлаш йўллари.

Амалий машгулотлар: Объект танлаш. Суратга олиш учун энг яхши нуқтани топиш. Ёритиш.

13. Ёруғлик. Ёритиш усуллари.

Ёруғлик. Ёритиш усуллари билан таништириш.

Амалий машгулотлар: Сунъий ёруғлик. Ёруғлик сезгирлиги кам. Ёруғлик сезгирлиги ўрта. Ёруғлик сезгирлиги юқори.

14. Тўхтатиш (Видержка) ҳақида.

Видержка омиллари.

Амалий машгулотлар: Оригиналнинг ёруғлик акс эттириш қобилиятига боғлиқлиги. Ёруғлик манбаининг равшанлигига боғлиқлиги. Уларнинг асл нусхагача бўлган масофага боғлиқлиги. Обьективнинг ишлаш тешигига боғлиқлиги. Негатив материалнинг умумий ва спектрал сезгирлигига боғлиқлиги.

15. Обьективлар.

Обьективлар ҳақида маълумот бериш.

Амалий машгулотлар: Нормал обьектив. Қамров бурчаги кенг. Узун фокусли.

16. Негатив. Позитив.

Негатив ва позитивлар.

Амалий машгулотлар: Контакт усули билан нусха кўчириш. Катталаштириш ёки проекцион йўл билан нусха кўчириш.

17. Негатив архив жамлаш.

Негатив архив жамлаш йўллари.

Амалий машгулотлар: Ўралган ҳолда сақлаш. Конвертга 5-6 та қилиб сақлаш. Контакт усулида нусха кўчириб сақлаш.

18. Суратга олиш тажрибаси.

Амалий машгулотлар: Кадр танлаш. Равшан тасвирни ҳосил қилиш. Экспонирование (сурат олишнинг ўзи).

19. Равшанлик.

Амалий машгулотлар: Хира ойна. Метр шкаласи. Оптик далномер.

20. МТНИ-3.

12-19 мавзулар бўйича ўқувчиларнинг эгаллаган билим, кўникма ва малакалари даражасини аниқлаш.

21. Фотокатталаштиргич (фотоувеличител).

Фотокатталаштиргич (фотоувеличител) ҳақида маълумот бериш. Фотокатталаштиргич (фотоувилечител) қисмлари.

Амалий машғулотлар: Фотокатталаштиргич(фотоувилечител)нинг ишлатилиши.

22. Кичик форматли камералар.

Кичик форматли камералар ҳақида маълумот. Уларнинг турлари.

Амалий машғулотлар: Қути типиди. Суриладиган объективли бир компактли. Конуссимон ёки квадратсимон.

23. Очик ҳавода сурат олиш.

Очик ҳавода аб-ҳавога қараб суратга олиш йўллари.

Амалий машғулотлар: Эрталаб тонг саҳар ёки кечқурун суратга олиш. Ҳаво булут пайтида суратга олиш. Уй ёки дарахт сояларида суратга олиш.

24. МТНИ-4.

21-23 мавзулар бўйича ўқувчиларнинг эгаллаган билим, кўникма ва малакалари даражасини аниқлаш.

“Ёш фотоҳаваскор” тўғрагининг иккинчи ўқув йили учун ДАСТУРИ

№	Машғулот мавзулари	Соатлар		
		Назарий	Амалий	Жами
1	Кириш	1	-	1
	Тўғаракнинг мақсад ва вазифалари	1	-	1
2	Техника ҳавфсизлиги қоидалари	1	-	1
3	Рақамли фотоаппарат D-40, D-80, Canon русумидаги фотоаппаратлар билан ишлаш	-	15	15
4	Фотокомпозиция	6	18	24
5	МТНИ-1	3	-	3
6	Манзара	3	21	24
7	Портрет	3	21	24
8	МТНИ-2	3	-	3
9	Натюрморт	3	24	27
10	Спорт мавзусидаги суратлар олиш	-	24	24
11	Негатив	3	18	21
12	МТНИ-3	3	-	3
13	Позитив	3	12	15
14	Репродукция	3	12	15
15	Рангли репродукция	3	9	12
16	МТНИ-4	3	-	3
Жами		42	174	216

1. Кириш. Тўғаракнинг мақсад ва вазифалари.

Тўғаракнинг мақсад ва вазифалари. Болаларни йил давомида ўтиладиган ўқув материаллари билан таништириш ва тушунтириш. Фотографияни ўрганишдан мақсад. Фотография тарихи.

2. Техника хавфсизлиги қоидалари

Суратни ишлашда ва олишда хавфсизлик қоидалари. Тўғаракдаги электр қурилмалари билан ишлашда эҳтиёткорлик чоралари билан таништириш. Техник хавфсизлик ва санитария-гигиена қоидаларига амал қилиш.

3. Рақамли фотоаппарат D-40, D-80, Canon русумидаги фотоаппаратлар билан ишлаш

Рақамли фотоаппаратлар ҳақида маълумот бериш. Уларнинг турлари ва тузилиши.

Амалий машғулотлар: Рақамли фотоаппарат, унинг турлари, фотоаппарат харид қилинганда, эътибор қаратиладиган нарсалар.

4. Фотокомпозиция.

Фотокомпозиция ҳақида маълумот бериш.

Амалий машғулотлар: Фотокомпозиция ва унинг асослари. Ёруғликнинг аҳамияти, кадр композицияси. Суратга олиш нуқтаси, кадр ёруғлиги.

5. МТНИ-1.

1-4 мавзулар бўйича ўқувчиларнинг эгаллаган билим, кўникма ва малакалари даражасини аниқлаш.

6. Манзара.

Расмга олишда кадр кенглиги ва сояларни тўғри танлаш. Светофилтрлар, уларнинг турлари ва уларни тўғри танлаш.

Амалий машғулотлар: Манзара композицияси, ёруғликка қарши сурат олиш, табиат манзараларини танлаш: қиш, баҳор, ёз, кузги манзаралар.

7. Портрет.

Портрет тушунчаси, портрет, яқка портрет, гуруҳ портрети.

Амалий машғулотлар: Портрет яратишда ёритилиш: очиқ ҳавода сурат олиш, хонада сурат олиш, модел вазияти, маскалар.

8. МТНИ-2.

6-7 мавзулар бўйича ўқувчиларнинг эгаллаган билим, кўникма ва малакалари даражасини аниқлаш.

9. Натюрморт.

Натюрморт ҳақида тушунча.

Амалий машғулотлар: Композиция, фон; натюрморт тузиш; равшанлик чуқурлиги, узоқ масофадан сурат олиш, яқин масофадан расм олиш.

10. Спорт мавзусидаги фотосуратлар олиш.

Амалий машғулотлар: Очиқ майдон, ёпиқ майдонда расм олиш, якка мусобақа, гуруҳ мусобақалари.

11. Негатив.

Негатив ҳақида маълумот.

Амалий машғулотлар: Майда донали тасвир, негатив танлаш, химиявий эритмалар, реактивлар, ўчириш технологияси, негатив сақлаш.

12. МТНИ-3.

9-11 мавзулар бўйича ўқувчиларнинг эгаллаган билим, кўникма ва малакалари даражасини аниқлаш.

13. Позитив.

Кадровка, пардозлаш, ретуш асбоби, позитив ретуши.

Амалий машғулотлар: Қоғоз танлаш, суратни ишлаш.

14. Репродукция.

Репродукция турлари.

Амалий машғулотлар: Оқ-кора репродукция; рангли репродукция, рамка, репродукция ашёлари.

15. Рангли репродукция.

Рангли позитив, фотофильтрлар.

Амалий машғулотлар: Негатив қайта ишлаш.

16. МТНИ-4.

13-15 мавзулар бўйича ўқувчиларнинг эгаллаган билим, кўникма ва малакалари даражасини аниқлаш.

Фойдаланишга тавсия этиладиган адабиётлар рўйхати:

1. Ўзбекистон Республикасининг “Таълим тўғрисида”ги ва “Кадрлар тайёрлаш миллий Дастури тўғрисида”ги Қонунлари // Баркамол авлод - Ўзбекистон тараққиётининг пойдевори.-Т.: Шарқ матбаа - нашриёти, 1997.
2. Каримов И.А. Юксак маънавият – енгилмас куч. – Т.: Маънавият, 2008.
3. Каримов И.А. Ватан саждагоҳ каби муқаддасдир: Маърузалар, нутқлар, суҳбатлар. - Т.: Ўзбекистон, 1995.
4. Каримов И.А. Истиқлол ва маънавият.-Т.: Ўзбекистон, 1994.-165 б.
5. Мактабдан ташқари таълимга қўйилган Давлат талаблари. Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлигининг 2011 йил 31 март “Мактабдан ташқари таълимга қўйилган Давлат талабларини тасдиқлаш тўғрисида”ги 69-сонли буйруғи.
6. Н.Панфилов “Бошланғич кино ҳаваскорлар йўлдоши”, Москва 1964 йил.
7. Г.Соболев “Кино-санъат”, Киев 1975 йил.
8. С.И.Ильичев, Б.Н.Нащекен “Кино ҳаваскорлик ва ютуқлар”. Москва 1986 йил.
9. Ю.И.Журба “Суратга олишда график жараёнлар ва материаллар бўйича луғат”, Москва 1990 йил.
10. Ш.Шарипов “Фотоҳаваскорлар учун қўлланма”, Тошкент-2001 йил.
11. В.Ксендзов “Суратни болалар олади”. Фрунзе 1985 йил

Электрон манбалар:

12. “Ziynet”.uz
13. www.Foto.uz
14. www.Kino.uz

Китобча бетлари:

12-13

10-15

8-17

6-19

4-21

2-23

24-1

22-3

20-5

18-7

16-9

14-11